

Integrirani sistemi na področju predšolske vzgoje in varstva

Povzetek poročil o pregledu sistemov v pilotskih državah

Vsebina

1	Uvod	2
2	Cilji in ciljne skupine	2
2.1	Povzetek ciljev za vsak pilotski projekt.....	2
2.2	Ciljne skupine.....	3
3	Ovire, ki so bile identificirane na lokalnih območjih s pilotskimi projekti	3
4	Izzivi.....	5
4.1	Skupna prepričanja in vrednote	5
4.2	Pravila, strategije in financiranje	5
4.3	Stanje integracije: odziv na potrebe družin in raznolikost situacij.....	5
4.4	Kakovost	6
4.5	Strokovni delavci in upravljanje.....	7
4.6	Spremljanje in evalvacija	7

1 Uvod

INTESYS je triletni (2015 –2018) v prihodnost usmerjeni kooperacijski projekt (Forward Looking Cooperation Project), ki ga sofinancira program Erasmus+. Konzorcij INTESYS je sestavljen iz 9 partnerjev,¹ ki s seboj prinašajo raznolike in komplementarne izkušnje s področja predšolske vzgoje in varstva: kakovostne integrirane službe na področju predšolske vzgoje in varstva so ključnega pomena za najbolj prikrajšane skupine. Visokokakovostne storitve na področju predšolske vzgoje in varstva, ki vključujejo dostopnost, lahko ogromno prispevajo k zmanjšanju neenakosti pri dostopu in uporabi podpornih služb, zlasti za najbolj ranljive družine in njihove otroke. Trenutno imajo velike razlike v sistemih predšolske vzgoje in varstva v Evropi močan vpliv na te ranljive skupine: migrantske otroke, romske otroke, otroke s posebnimi potrebami, otroke, ki živijo v revščini. Projekt INTESYS se osredotoča na uporabo novih pristopov v sistemih predšolske vzgoje in varstva v Evropi, z namenom zagotoviti, da imajo otroci in družine v ranljivih situacijah dostop do visokokakovostne predšolske vzgoje in varstva, ki ga zagotavljajo službe, ki so bolj povezane preko različnih sektorjev (vzgoja, zdravje, sociala itd.), strok, starostnih skupin ter ravni upravljanja.

Namen projektne dejavnosti 'Work package 2', ki se je izvedla v prvem letu projekta, je pregled stanja na področju zagotavljanja integracije storitev na področju predšolske vzgoje in varstva v državah članicah EU, in sicer glede politik o strokovnih delavcih, praks, orodij, udeležencev, vodij, ključnih dejavnikov uspeha, ovir in prepoznavanja dobrih praks in vrzeli (pravilniki, politike, orodja, prakse itd.). Namen je osredotočanje predvsem na upravljanje, strokovne delavce in ponudbo storitev ranljivim skupinam. Dejavnosti, ki so bile izvedene v 'Work package 2', so bile lokalne ankete v štirih državah (Belgija, Italija, Portugalska in Slovenija), v katerih bo INTESYS preizkusil v času trajanja projekta izdelani okvir in orodja na določenih področjih, ter pregled literature in evropsko anketo, ki je bila osredotočena na obetavne in inspirativne prakse. Za lokalne ankete so bili osnovani pregledi državnih sistemov in območij pilotskih projektov ter izvedeni intervjuji ter fokusne skupine na izbranem področju.

To poročilo vsebuje najprej kratek uvod, ki obravnava cilje in izzive v štirih državah s pilotskimi projekti, nato pa preglede za vsako posamezno državo.

2 Cilji in ciljne skupine

2.1 Povzetek ciljev za vsak pilotski projekt

Belgija	Italija	Portugalska	Slovenija
<p>Flamski del: Splošni cilj je zagotoviti integrirano in dostopno podporo vsem družinam, z namenom podpiranja pravic in potreb otrok ter blaginje njihovih družin.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Maksimiranje razvojnih priložnosti za vse otroke, z začetkom že v času nosečnosti, - Podpiranje in povečanje kapacitet in kompetenc staršev, - Podpiranje uporabe lokalnih služb in služb v skupnosti, - Stimuliranje udeležbe v družbi. <p>Francosko govoreča skupnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Razvoj izkušnje partnerstva med 	<ul style="list-style-type: none"> - Zagotavljanje integriranih dejavnosti usposabljanja za izvajalce in upravljavce služb ter oblikovalce politik iz različnih sektorjev predšolske vzgoje in varstva (zdravstvo, izobraževanje, sociala, kultura itd.) in skrb za ranljive otroke; - Ustvarjanje skupnega razumevanja in odgovornosti med lokalno javnostjo in 	<ul style="list-style-type: none"> - Integracija služb predšolske vzgoje in varstva med sektorji, izgradnja ekološkega/sistemskega vidika in pristopa glede služb za otroke in družine; - Primerjava služb za družine in otroke na lokalni ravni; - Spodbujanje sodelovanja med lokalnimi službami na področjih, ki se tičejo družin in otrok; - Vzpostavitev skupnega, holističnega sistemskega vidika o otrocih, družinah, strokovnjakih, službah in skupnosti; - Razvoj/sprejem skupnih načel o 	<ul style="list-style-type: none"> - Razvoj skupnega razumevanja o pravicah do izobraževanja vsakega otroka in o pomembnosti kakovostnega izobraževanja za vsakega otroka. - Mobiliziranje vseh relevantnih interesnih skupin, da se jih poveže in razvije službe, ki bodo ustrezale potrebam romskih družin. - Osredotočenje na tako vodoravno kot tudi navpično integracijo:

¹ King Baudouin Foundation (BE), Universal Education Foundation (NL), ISSA – International Step by Step Association (NL), Innovations in the Early Years - VBJK (BE), Compagnia di San Paolo (IT), Emanuela Zancan Foundation (IT), Calouste Gulbenkian Foundation (PT), Aga Khan Foundation (PT), Pedagoški inštitut (SI).

<p>sistemom pred šolanjem (3 - 6 let) ter službami predšolske vzgoje in varstva, ki temeljijo na skupnosti (0 - 3 let) za 'mehak' (vertikalen) prehod.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Razvoj skupnega razumevanja socialnih in pedagoških potreb. - Izboljšanje znanja o glavnih težavah in izzivih za mehak prehod. - Organiziranje skupin staršev za sodelovanje v procesu pilotskega projekta. 	<p>privatnimi ustanovami prek njihove aktivne vključenosti v oblikovanje usposabljanja in spremljanja integriranih praks, uporabljenih v storitvah predšolske vzgoje in varstva;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obveščanje lokalnih in državnih oblasti o predšolski vzgoji in varstvu. 	<p>kakovosti ter kazalnih služb prdšolske vzgoje in varstva in integracija služb / sektorjev;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Razvoj multidisciplinarnih načrtov delovanja med ustanovami; - Okrepitev strokovnih kapacitet pri razvoju sistemskih in integriranih pristopov; - Uporaba INTESYS kompleta orodij v postopku izboljšanja in kontekstualiziranih prilagoditev, sistematično beleženje učnega procesa. 	<ul style="list-style-type: none"> o Zvišanje števila vpisanih in prisotnih romskih otrok v predšolskih programih (VVZ Kekec Grosuplje) in o Zagotoviti mehkejši prehod iz vrta v osnovno šolo za romske otroke (Vrtec Mavrica Trebnje).
--	--	--	--

2.2 Ciljne skupine

Belgija	Italija	Portugalska	Slovenija
<p>Flamski del: Bruseljska mreža Združenje 'Samenwerkingsverband Huizen van het Kind' (SWV), ki deluje v bruseljski flamsko govoreči skupnosti in za katero je značilna rast prebivalstva, demografske razlike med območji, visoka stopnja raznolikosti, večjezično okolje, povečana revščina. Pilotski projekt se bo osredotočil na razvoj lokalnih mrež. Te mreže naj bi povezale službe, ki podpirajo družine z otroki. Ker je progresivni univerzalizem ključni koncept, ni dejansko opredeljene ciljne skupine, razen, da se bodo osredotočili na družine z otroki v starosti od 0 do 12 let starosti.</p> <p>Francosko govoreča skupnost: Za dve ali tri okrožja skupnosti Schaerbeek je značilno, da so prebivalci mlajši, da je več tujih prebivalcev, da je razmerje otrok, rojenih v gospodinjstvih brez dohodka od dela, višje in da je indeks bogastva nižji. Cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Otroci, ki gredo v vrtec v starosti od 2,5 do 3 let brez predhodne izkušnje varstva izven njihove družine. - Učitelji in strokovnjaki v okviru razdeljenega sistema predšolske vzgoje in varstva. 	<p>Skupina šestih občin na obrobju mesta Turin (regija Piedmont), ki šteje približno 97.000 prebivalcev. Specifične ciljne skupine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izvajalci (socialni delavci, vzgojitelji, zdravstveni delavci), vodstveni delavci in osebje služb regionalnih oblasti (neposredno); - Otroci v starosti od 0 do 6 let z imigrantskim ozadjem in/ali tiste družine, pri katerih obstaja tveganje izključenosti (posredno); - Romski otroci in njihove družine (posredno) 	<p>Olivaís, ena od lizbonskih župnij, ki ima 51.036 prebivalcev. Specifične ciljne skupine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - strokovni delavci ponudnikov služb predšolske vzgoje in varstva (državne javne šole); - Privatne profitne šole; - Privatni neprofitni predšolski centri, - Socialna služba (SCML) in zdravstvena služba. 	<p>Dve občini s tradicionalnimi romskimi naselji, Grosuplje in Trebnje, kjer je stopnja vpisa romskih otrok v vrtec nizka. Specifične ciljne skupine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Romski otroci in njihove družine (posredno); - Predstavniki romskih skupnosti, - Vzgojitelji, socialni delavci, zdravstveni delavci (neposredno); druge interesne skupine (deležniki) v okolju (neposredno/posredno).

3 Ovire, ki so bile identificirane na lokalnih območjih s pilotskimi projekti

V anketah so bile poudarjene skupne ovire za bolj integrirano delo v teh štirih državah. K tem oviram sodijo:

- Prepogosto organizacije in vodstveni delavci niti ne vedo eden za drugega (in kaj drugi počnejo) ali pa nimajo izkušenj iz skupnega delovanja oz. motivacije za to. To je lahko še bolj oteženo, če ni politik, strategij in financiranja, ki bi spodbujale integrirano delo.

- Podobna situacija obstaja med različnimi vrstami predšolske vzgoje in varstva ter službami za otroke in družine, ki so prisotne na določenem območju, kar vodi k pomanjkanju prenosa pomembnih informacij in težnje, da se zanesejo na pristojnosti zgolj lastne organizacije v škodo drugih.
- Zapletenost situacij in težave, ki jih je težko obravnavati, predstavljajo dodatno oviro.

Spodaj so podrobno predstavljene ovire za vsako območje s pilotskim projektom:

Belgija: Kompleksnost Bruslja pomeni, da obstaja preveč različnih organizacij, ki delujejo na istem področju. Poleg tega obstaja vrzel med socialnimi in izobraževalnimi ustanovami, službami in politiko.

V francosko govoreči skupnosti v Bruslju je, po opažanjih v anketi, kljub obstoječim koordinacijskim orodjem, ki segajo preko sektorjev, integracija in koordinacija predšolskih institucij videti nekako defenzivna in partnerstvo med službami predšolske vzgoje in varstva za otroke v starosti pod tremi leti ni prioriteta, tudi če je infrastruktura v skupni rabi. Poleg tega se razumevanje pomena prehoda in kontinuitete šele razvijata. Omembe vredna ovira za uspešno partnerstvo je dejstvo, da obstaja kritično stališče do drugih ustanov, pri čemer primanjkuje empatije, in težnja k zatekanju k lastni presoji (namesto, da bi zaupali drugim). Dodatna ovira zadeva evalvacijo, za katero obstaja le malo uradnih veščin in ocenjevalnih praks, malo zbiranja podatkov za redno spremljanje služb, poleg tega pa niti družine niti otroci niso opredeljeni kot partnerji v procesu evalvacije.

Za flamsko skupnost na območju Bruslja, kjer je bila anketa izvedena, so bile ovire do uspešnega partnerstva prav tako identificirane preko ankete, in sicer pomanjkanje zaupanja in zanašanje na lastni mandat ali presojo. Obstajajo politike, ki ne nudijo finančne podpore, potrebne za povezovanje, integrirano delo in sodelovanje.

Italija: V anketi, izvedeni na območju Turina, je bilo ugotovljeno, da sodelovanje ni prepoznano kot ključna strategija v postopkih odločanja in čeprav obstaja nekaj primerov integracije, to niso sistematične in konsolidirane izkušnje. Omejena sredstva skupaj s problemi, ki jih je čedalje težje upravljati, ustvarjajo ovire za integrirano delovanje, kot tudi pomanjkanje orodij za povezovanje in vprašanja glede deljene odgovornosti za uporabo sredstev. Čeprav bi bila integracija med izobraževanjem, zdravstvom in socialno politiko koristna za spopadanje z ranljivostjo, do te pride le v najbolj težkih posameznih situacijah, poleg tega pa upravičenci niso vključeni v sam proces. Zaradi pomanjkanja virov in časa ostane osebje zaprto v okviru organizacij. Poleg tega pride do težav zaradi stalnih menjav osebja in s tem povezanih zadev, kar pomeni, da morajo organizacije vedno začeti znova, ne da bi pri tem upoštevale pretekle izkušnje integracije. Ovire nastanejo tudi zaradi pomanjkanja jasnega in enotnega zakonodajnega okvira, pomanjkanja odpravljanja obstoječih razlik (npr. med socialnim in zdravstvenim sektorjem) in upoštevanja pričakovanih vplivov zakonodaje, izvajanja obsežnih povezav med različnimi odgovornostmi (ministrstva, oddelki, uprava itd.) za spodbujanje učinkovitih postopkov odločanja.

Portugalska: Anketo smo izvedli v Lizboni, kjer je dostop do služb predšolske vzgoje in varstva izjemno omejen za otroke v starosti od 0 do 3 let in za družine z nizkimi dohodki. Kljub nekaterim obetajočim primerom lokalnih mrež, ki krepijo delo preko sektorjev, delujejo službe predšolske vzgoje in varstva in službe v podporo družinam še vedno izolirano, primanjkuje jim informacij o drugih socialnih in družinskih podpornih službah in virih, kar jim preprečuje omogočanja boljšega dostopa za družine. Čeprav nekateri strokovnjaki delajo na povezovanju sektorjev, sistemi niso organizirani tako, da bi službe med seboj povezali in tako se ustvarijo prepreke za skupno delovanje služb. Kar se tiče izmenjave informacij, ščitenje zasebnosti družin in otrok pripravi strokovnjake do tega, da so previdni pri komuniciranju z drugimi strokovnjaki. Raznolikost privatnih ponudnikov za otroke v starosti od 0 do 3 let ustvari nekatere težave za lokalne oblasti, ki koordinirajo in podpirajo usklajenost in prakso integracije. Prehod iz vrtca v osnovno šolo, še posebej, če gre za prehod iz privatne ustanove v javno šolo, je prepuščen odločitvi posameznika. Dodatno oviro predstavljata pomanjkanje delovne politike, ki bi bila prijazna za družine in otroke ter praksa, ki ne podpira potreb družin.

Slovenija: V občinah, kjer bo pilotski projekt izveden (Grosuplje in Trebnje), je bilo z anketo ugotovljeno, da kljub temu, da že obstaja določeno povezovanje med različnimi ponudniki in organi, je še vedno potrebnih precej izboljšav. Ena izmed ovir je pomanjkanje posvetovanja z romsko skupnostjo in njihova večja vključenost v postopke odločanja za zadeve, ki se jih tičejo. Odločitve se sprejemajo na paternalističen način („mi vemo, kaj je dobro za vas“), brez zadostnega razumevanja romske skupnosti. Dejavnosti doseganja (outreach) še vedno niso poznane, kar

lahko predstavlja oviro, delo vrtca pa se še vedno šteje kot delo, ki se ga opravlja samo za otroke, ki so že v vrtcu (brez premisleka o tistih, ki v predšolsko vzgojo in varstvo še niso vključeni).

4 Izzivi

Izzivi so organizirani v podnaslovih, pri čemer je vsak ponazorjen z enim ali več področji iz pilotskih projektov.

4.1 Skupna prepričanja in vrednote

V **belgijski** anketi je bilo poudarjeno, kaj partnerji smatrajo kot pomembno za uspešno partnerstvo, ki vključuje potrebo po predhodni fazi identificiranja posebnih strokovnih znanj vsake službe glede na multidisciplinarno naravo in raznolikost služb, če želimo pridobiti spoštovanje in zaupanje med partnerji in zgraditi skupni okvir. S predhodno fazo, v kateri bi se med seboj spoznali (stališča, strokovna znanja, delo, načini...), bi lahko vzpostavili aktivnosti, ki bi imele skupno vizijo in jasno opredeljene cilje, pri čemer bi morali biti vsi partnerji enakopravni in biti odprti za spremembe. Spoštljiv odnos do družin je tudi pomemben izziv, kakor tudi pristop, ki se osredotoča na proces, ne na izid.

4.2 Pravila, strategije in financiranje

Na območju **Lizbone**, kjer je dostop do služb predšolske vzgoje in varstva izjemno otežen za otroke v starosti od 0 do 3 let in za družine z nizkimi dohodki, je velik izziv za pilotski projekt delo na področju združevanja služb in večje dostopnosti do služb za družine, predvsem zaradi občutnega povečanja privatnih ponudnikov. Kljub nekaterim obetajočim primerom lokalnih mrež, ki bogatijo povezovanje med sektorji, delujejo službe predšolske vzgoje in varstva ter službe za podporo družin še vedno izolirano in primanjkuje jim informacij o drugih socialnih in družinskih podpornih službah in virih oz. jim preprečuje, da bi družinam omogočili dostop. Čeprav nekateri strokovnjaki delajo na povezovanju sektorjev, še vedno obstaja izziv, da bi se službe na sistemski ravni organizirale tako, da bi bile med sabo povezane. Kar se tiče izmenjave informacij, ščitenje zasebnosti družin in otrok pripravi strokovnjake do tega, da so previdni pri komuniciranju z drugimi strokovnjaki.

Treba se je lotiti vprašanja financiranja. Javno financiranje v jaslih in vrtcih predstavlja fiksno ceno na otroka. Ker starši plačujejo glede na svoje dohodke, morajo ustanove zagotoviti ravnovesje družin z različnim socialno-ekonomskim statusom, če želijo ohraniti zdravo financiranje. To lahko prepreči ranljivim družinam, da bi imele dostop do služb predšolske vzgoje in varstva, družine, ki sodijo k srednjemu sloju, pa so primorane priskrbeti finančna sredstva za vpis otrok v privatne profitne centre za predšolsko vzgojo.

V pilotskem projektu na območju **Italije** je izziv pomanjkanje kakovostnih kriterijev, pokazateljev za spremljanje in evlavacijo, ter skupnih aktivnosti usposabljanja med različnimi organizacijami, ki so vključene v službe za predšolsko vzgojo in varstvo. Tu gre za izziv na upravljavski ravni med javno in privatno odgovornostjo in viri, čemur je dodana še vrzel v zakonodaji glede upravljanja človeških virov, predvsem kar se tiče strokovnih profilov in kvalifikacij, ki so podvrženi razlikam v pogodbah. Poleg tega obstajajo vrzeli pri investicijah v usposobljene tehnične, strokovne in administrativne vire za povezovanje javnih in privatnih organov in zato obstaja potreba po investiranju virov v podporo integracije in koordinacije.

4.3 Stanje integracije: odziv na potrebe družin in raznolikost situacij

Pri pilotskih projektih na območju **Bruslja** obstaja želja po bolj povezanem delovanju, čeprav še vedno obstajajo vprašanja glede najboljšega načina, kako naprej. Izziv je povečanje dostopa in zagotavljanje bolj ustreznih odgovorov na dejanske potrebe ranljivih skupin. Zato je potrebno pridobiti jasno sliko o tem, kakšne službe so na voljo za koga in kako lahko koristijo pri podpori in vodenju družin, s katerimi delajo. Te zadeve so pomembne tako za vertikalno kot tudi horizontalno integracijo.

V **italijanski** anketi so bile poudarjene težave, ki obstajajo med javnimi organi in neprofitnimi organizacijami pri načrtovanju intervencij v podporo družin z vidika skupnosti, potreb po integraciji, virih in zmogljivostih. Obstaja pomanjkanje finančnih virov tako s strani javnih organov kot tudi s strani profitnih organizacij za razvoj in vzdrževanje integriranega načrtovanja in evalvacije na ravni skupnosti. Seveda obstajajo tudi izzivi pri vključevanju interesnih skupin kot so podjetja, zasebniki in vsi drugi, ki se zavzemajo za zvišanje ravni blaginje in socialne kohezije.

V pilotskem projektu v **Lizboni** so nekateri starši, ki so sodelovali v fokusni skupini, imeli občutek nemoči, ker niso mogli zaprositi za boljšo/bolj kakovostno podporno službo zaradi gospodarske krize. Ranljive družine z otroki morajo še vedno iskati, če želijo dobiti kakšno podporo, prav tako niso prisotne dejavnosti doseganja družin v skupnosti. Eden od izzivov je boljše komuniciranje med različnimi upravami in občinskim svetom, da bi dosegli jasno opredelitev odgovornosti za vsako organizacijo in se izognili podvojevanju služb ali pomanjkanju podpore za nekatere družine in otroke. Tudi strokovnjaki morajo izvedeti za storitve drugih in razviti način dela, ki bo vključeval integracijo.

Poleg tega manjka medkulturna zavest pri službah, povezanih z otroki in družinami, ki zahteva boljši strokovni razvoj in usposabljanje. Lokalna politika lahko vpliva na sposobnosti služb predšolske vzgoje in varstva, da se lokalno odzovejo na raznolike potrebe in kulture, zato je pri postopku prenosa kompetenc in virov iz občine v župnijo v številnih primerih odziv na socialne in kulturne potrebe prebivalstva boljši.

Na območjih s pilotskimi projekti v **Sloveniji** je mnogo izzivov, ker se romske družine soočajo z veliko različnimi težavami: izjemno visoka nezaposlenost, revščina, slabe stanovanjske razmere itd., kar niso izolirani problemi. Obstajajo jasni dokazi, da so romski otroci najmanj vključeni v predšolsko vzgojo in varstvo (vrtec) in da obstajajo težave v dostopu do storitev predšolske vzgoje in varstva ter v sistemski 'napaki', ki predvideva višji otroški dodatek, če otrok ni vključen v predšolsko vzgojo in varstvo. Dejavnosti doseganja (outreach) se ne dojemajo kot način podpore družinam. V ustanovah so še vedno prisotni predsodki in stereotipi glede romskih skupnosti. Službe so 'specializirane', ponujajo jih mnogi različni ponudniki, ki le redko sodelujejo in skupno načrtujejo. Viri za službe temeljijo predvsem na posameznih projektih, kjer ni trajnostnega načrtovanja in financiranja. Ker je lokalna (občinska) zakonodaja odvisna od državne zakonodaje, obstaja le malo zavedanja o pomenu pristopa 'od spodaj navzgor' (bottom-up).

Namesto, da bi organizirali (pre)več raznih dejavnosti za romske otroke in družine, predstavlja izziv razvoj skupnega načrta delovanja. Tak načrt delovanja bi verjetno imel zelo pozitiven vpliv, vendar pa je že izboljšanje razumevanja pomena skupnega načrtovanja in izvedbe del tega izziva. Naslednji izziv se nanaša na osnovne šole, ki bi se morale osredotočiti na pripravo na bodoče učence in se bolje povezati z vrtci, da bi bolje razumele dodano vrednost skupnega delovanja. V trenutni situaciji je delo vrtcev še vedno preveč osredotočeno na otroke, ki so že v vrtcu, dejavnosti doseganja (outreach) pa niso prav dobro poznane.

4.4 Kakovost

V pilotskem projektu na **Portugalskem** se raven kakovosti tako v jaslih kot tudi v vrtcih močno razlikuje, čeprav imajo strokovni delavci visoko stopnjo izobrazbe (magisterij) in se izvaja zagotavljanje kakovosti (jasli) in kakovostni razvojni programi in inšpekcije vrtcev. Dobre primere služb predšolske vzgoje in varstva, ki sprejmejo jasen pedagoški pristop na osnovi vrednot sodelovanja, vključevanja, aktivnega in namenskega učenja ter ki cenijo raznolikost, pa je treba razširiti in prevzeti kot pravico otrok in družin do kakovostnega izobraževanja. Vendar pa je mogoče zaznati nefleksibilnost služb predšolske vzgoje in varstva pri prilagajanju pravil/politik potrebam družin; odnosi med strokovnjaki na področju predšolske vzgoje in varstva in družinami se morajo izboljšati. Izziv predstavlja tudi izboljšanje pomanjkanja veščin strokovnjakov glede tesnega sodelovanja z družinami ter pomanjkanje fleksibilnosti in odzivnosti služb/strokovnjakov. Pomemben izziv, ki je bil opažen s pomočjo ankete, je, da otroci nimajo dovolj časa za igro, predvsem za prosto igro in igro na prostem.

V **Italiji** je kakovost pogosto koherentna uporaba postopkov in pravil, ne pa dobra izvedba storitve, ki ima za cilj dobrobit otrok in družin. Akreditacijski sistemi so vpeljali kriterije za ocenjevanje kakovosti procesa. V mnogo

primerih je to pomenilo pretirano standardizacijo zahtev procesa. Izkazalo se je, da se problem nanaša na dejstvo, da ni nujno, da zahteve procesa zagotavljajo učinkovito oceno kakovosti, potrebne za podporo otrokom in njihovim družinam. Včasih sistemi spremljanja delovanja služb obstoječim službam niso pomagali nasloviti potreb, prav nasprotno, potrebna je bila dodatna dokumentacija glede delovanja služb. Kot posledica tega so ti sistemi zašli v birokratiziranje postopka in v zamenjevanje kakovosti procesa s kakovostjo izvida, kar pa nista enaki dimenziji.

4.5 Strokovni delavci in upravljanje

Iz **belgijske** ankete je jasno, da sta poznavanje in zaupanje drug drugemu ključna za strokovnjake, vendar pa ta postopek potrebuje svoj čas. Gre za bistven izziv za partnerje, namreč da ugotovijo, kako partnerji razumejo in tolmačijo določene koncepte, kot so integracija, sodelovanje, ranljivost, vodenje... na nepristranski način. Ker je belgijski sistem predšolske vzgoje in varstva razcepljen, so ti izzivi zelo pomembni za otroke, ki prehajajo iz enega dela sistema v drugega. Obstaja potreba po ustanovitvi ustanov za bolj enakopravno partnerstvo med strokovnjaki, ki delajo v službah predšolske vzgoje in varstva za otroke v starosti pod tremi leti in strokovnimi delavci v centrih za starejše otroke. Poleg tega je treba ponovno premisliti vlogo staršev, z namenom izboljšanja partnerstva med družinami in službami predšolske vzgoje in varstva.

Italijanska anketa je pritegnila pozornost na dejstvo, da en strokovnjak (posameznik) še ne pomeni integracije, zato obstaja pomanjkanje izmenjav informacij, pravočasne komunikacije in kombinacije različnih virov strokovnega znanja. Pomanjkanje izmenjav znanja med strokovnjaki glede na sprejet model delovanja ustvarja težave, saj je potrebno prebresti pomanjkanje zaupanja med strokami in omogočiti skupno delovanje med strokovnjaki ter njihovimi predstavniki. Jeziki in strokovne kode se ne delijo med strokovnjaki. Nadaljnje in integrirano usposabljanje bi bil lahko prvi korak pri vzpostavljanju integriranih in učinkovitih intervencij.

Izziv pri pilotskem projektu v **Sloveniji** bo povečati sodelovanje pri izmenjavi informacij o otrocih in družinah v vrtcih, šolah, občinah, zdravstvenih in socialnih centrih, da bi si pridobili jasnejšo sliko glede potreb družin, ki se dotikajo vpisa v vrtec/osnovno šolo, socialne podpore, dodelitev raznih pomoči itd. Za strokovnjake bo pomembno tudi, da izmenjajo izkušnje glede delovnih metod in učinkovitih pristopov.

4.6 Spremljanje in evalvacija

Slovenska anketa poudarja pomembnost razvoja združenih strategij za spremljanje in evalvacijo, kot so samoevalvacija, skupinska in zunanja evalvacija, vključno z vključevanjem staršev in otrok, kar bo predstavljalo izziv. Ta pristop bi lahko pripeljal do višje kakovosti dela v vseh vključenih sektorjih.

V **italijanski** anketi je bilo poudarjeno, da evalvacija temelji predvsem na osnovi povratnih informacij. Pozitivne povratne informacije lahko pridejo s strani uporabnikov, lahko pa tudi od drugih kolegov. Pozitivne povratne informacije lahko privabijo tudi več sodelovanja in projektov. To je videti kot pozitiven dejavnik, vendar pa je hkrati treba priznati potrebo po iskanju rešitev za izmenjavo ocen, ki vključuje različne ravni (uporabnike, politike, strokovnjake in upravljavce). Izid in ocena socialnega vpliva sta zapostavljena in do te vrste evalvacije ne pride v profesionalnih praksah. Evalvacija po naravi obsega odgovornosti, ki so potrebne, da pripeljejo do pričakovanih izidov. Identificiranje izidov (poleg samega doseganja rezultatov) tako postane element, prispeva k spremembi, saj zahteva drugačno razmišljanje: premik od rezultata na izid.